

FORENINGSMEDDELELSER.

Dansk Historisk Fællesforenings Aarsmøde i Sorø
13.—15. Juni 1913.

Med stor Gæstfrihed havde Sorø Akademi aabnet sine Porte for Fællesforeningen. *Repræsentantmødet* kunde holdes paa Skolen Fredag Efterm. d. 13. Juni. Til Stede var 27 Repræsentanter; under Formandens Sygdom leledes Mødet af Næstformanden, Pastor Severinsen (Bringstrup). Efter at Foreningsmeddelelser var afgivne, og Kassereren havde fremlagt Regnskabet, som for 1912 balancerede med Kr. 764,73 og ved Aarets Slutning viste en Kassebeholdning paa Kr. 620,68, stillede Pastor Alex. Rasmussen uden for Dagsordenen Forslag om, at Fællesforeningen skulde virke for, at Offentligheden erhvervede *Arkivsekretær Nygård's Samling af jydsk Kirkebogsuddrag*. Bestyrelsen lovede at støtte et Opraab fra de jydsk Lokalforeninger om denne Sag. — Oberst H. W. Harbou foreslog, at der skulde finde *Udveksling af Aarbøger* Sted mellem Foreningerne og gives Medlemmerne af en Forening Lejlighed til for modereret Betaling at abonnere paa andre Samfunds Skrifter. Forslaget kunde af formelle Grunde ikke sættes under Afstemning, men vandt almindelig Tilslutning, og det er efter Mødet lykkedes at gennemføre det ved Rundskrivelse til de enkelte Foreninger.

Sekretæren fremsatte derpaa Forslag om Oprettelsen af et *Tidsskrift for Fællesforeningen* som Organ for alle dens Medlemmer. Ang. Motivering for Forslaget henvistes til Lovenes § 2. Sagen havde været drøftet bl. a. paa Repræsentantmødet d. 14. November 1912. Fællesforeningens Program var delvis realiseret, idet Aarsmoderne aabenbart havde slaaet godt an. Men mellem Aarsmoderne var Foreningens Virksomhed kun lille; Spørgeskemaerne havde kun baaret ringe Frugt. Paa den anden Side behøvede de lokale Foreninger et fælles Organ, og et saadant vilde skabe Grundlaget for en rigere Virksomhed for Fællesforeningen. Det foresloges derfor at oprette et Tidsskrift, saaledes som det er skitseret i Indledningen til dette Hæfte.

Forslaget gav Anledning til en lang og ivrig Drøftelse. Rigsarkivar *Secher* foreslog, at Spørgsmaalet skulde løses ved, at alle Amtstidsskrifter indførte samme Format, og at Fællesforeningens Meddelelser indheftedes bag i de enkelte Tidsskrifter. Ligesom han var Direktør *Mackeprang* og Overretssagfører *Hennings* mod Planen. Amtsforsvalter *Holck*, Underbibliotekar *Haugsted* og Førstelærer *Storgaard-Pedersen* støttede derimod samme; sidstnævnte

ansaa det dog for urimeligt at lade det nye Blad komme i alle Amtstidsskrifternes Læseres Hænder. Tilsidst vedtoges Oberst *Harbous* Forslag til Resolution, der lød saaledes:

»Idet Repræsentantmødet udtaler sin Sympati for det af Dr. Fabricius stillede Forslag om at udvide de af Fællesforeningen hidtil udgivne Meddelelser til et Fællesorgan for Amtsföreningernes Medlemmer, henstiller det til Forretningsudvalget at tage denne Sag under nærmere Overvejelse under Hensyn til de ved Mødet i Dag faldne Udtalelser.«

Dette Forslag vedtoges med 12 Stemmer mod ingen.

Dir. Mackeprang fremsatte derpaa sin Plan for Værket »*Danmarks historiske Mindesmærker*«. Han vilde overlade Medlemmer af Amtssamfundene hver et Eksemplar af vedkommende Amts Beskrivelse for en Pris af 4 Kr. Bindet kunde træde i Stedet for to Aargange af vedkommende Aarbog. Udgivelsen vilde formentlig begynde med Præstø Amt.

Planen vandt almindelig Tilslutning. Dog betonedes Kantor *V. Holm* Faren for et Amtssamfund ved at byde sine Medlemmer Stof, som maaske laa over deres Horisont, og ved i to Aar at lade sit Tidsskrift ligge stille. Iøvrigt drejede Diskussionen sig navnlig om, hvor vidt den arkitekturhistoriske og den personalhistoriske Del burde sammenarbejdes, eller om de burde meddeles hver for sig og i saa Fald den sidste kun i Regestform. Dette sidste syntes at tiltale de fleste tilstedeværende, men nogen Resolution vedtoges ikke.

Derefter talte Landsarkivar Hornemann om *kommunale Arkiver og disses Ordning*. Efter at have givet en Oversigt over disse Arkiver og deres Historie, gjorde han opmærksom paa, at der med Hensyn til Omfanget og Indholdet af Købstædernes kommunale Arkiver ret almindelig raadede en uheldig Misforstaaelse, i hvis Opstaaen Arkivvæsenet ikke var ganske uden Skyld, og som havde medført, at de Byer, der ikke havde ønsket at aflevere deres Arkiv til paagældende Landsarkiv, havde tilbageholdt langt mere, end de i Virkeligheden havde Ret til. Forholdet var det, at der her i Landet ikke fandtes købstadkommunale Arkiver, før saadanne skabtes ved Fdg. 24. Oktbr. 1837, hvorved Borgerrepræsentanter indførtes. Af ældre Arkivalier, der maatte siges at tilkomme disse Arkiver, kunde der kun være Tale om de eligerede Mænds Protokoller og Sager. Alle andre ældre Sager, der ikke hørte hjemme i paagældende Bys Retsbetjentarkiv, tilhørte Magistratsarkivet. Foredragsholderen gav sluttelig en Oversigt over, hvorledes de forskellige Arkivalier efter hans Opfattelse fordelte sig mellem Magistratsarkivet og det kommunale Arkiv, men indrømmede, at der for

enkelte Punkters Vedkommende kunde være Tvivl. Ved Samvirken mellem Landsarkiverne vil der antageligvis senere fremkomme en »Vejledning til Ordning af købstadkommunale Arkiver«.

Pastor *Alex. Rasmussen* henstillede, at der udarbejdedes en Vejledning til Registrering af kommunale Arkiver, — saa kunde interesserede Mænd nok gøre noget for at bringe dem i Orden. Dr. *Fabricius* ønskede, at der efter fransk Mønster skulde oprettes et Tilsyn med de lokalt opbevarede Arkiver.

Endelig vedtoges det med Tak at modtage en Indbydelse fra *Hist. Samf. f. Aalborg Amt* til at afholde Aarsmødet 1914 her, og at lade det næstpaafølgende Møde foregaa paa *Bornholm*. Ved *Valgene* genvalgtes den afgaaende Bestyrelse, og til Revisorer valgtes Overretssagf. Hennings og Mag. Chr. Axel Jensen.

En animeret Fællesspisning paa Hotel »Postgaarden« foregik i en Pavse under Repræsentantmødet.

Lørdag 13. Juni begyndte det offentlige Møde i det skønneste Vejr. I Sorø Kirke foredrog Organist *Tscherning* paa Orgelet et Helgen-Officium fra 1170 (»Ordinale St. Kanuti Ducis et Martyris«), en Mariavise fra 15. Aarh. og nogle Salmemelodier fra Reformationstiden samt Morten Børups Foraarsvise. Fru Overlærer *Glahn* ledsagede et Par af disse gamle Melodier med Sang. Det var en ægte historisk Optakt til en historisk Dag, og det tør siges, at den gjorde et stærkt Indtryk paa de tilstedeværende. Efter at Højskoleforstander *la Cour* derpaa havde budt Velkommen, skildrede Arkitekt Hansen (Sorø) *Kirkens Bygningshistorie*, og der fandt en Omvisning i Kirken Sted. Det egentlige Foredragsmøde begyndte om Eftermiddagen i Akademiets Festsal og lededes af Næstformanden (Pastor Severinsen), som aabnede det med nogle Ord om Foreningens Maal og Virksomhed. Første Foredragsholder var Dr. phil. Marius Kristensen, der talte om *Optegnelse af vore Folkemaal*. Det gjaldt navnlig om Sorøegnens Dialekt, der er særlig udsat for at gaa til Grunde, fordi den tales langs Kongevejen fra København til Korsør, og fordi den mer end noget andet Folkemaal ligner Skriftsproget. Arbejdet var allerede i fuld Gang; efter at Chr. Molbech havde begyndt med sit Dialektlexikon, havde Boghandler Svegård senere igen taget Sagen op og anvendt Lydskrift, og i den sidste Tid havde to andre Soranere, Dr. Ussing og Adjunkt Ohrt, paa udmærket Maade støttet ham. Resultatet var, at foreløbigt ca. 2000 Ord var optegnede. Men et stort Arbejde stod tilbage, og man vilde nu begynde paa en systematisk Gennemgang af Amtet med Udgangspunkt i Aggersø og Omø. Til dette Arbejde vilde mange Kræfter være nødvendige, og Taleren appellerede navnlig til Skolelærerne om Hjælp. — Landsarkivar G.

Hornemann afgav derpaa Beretning fra det af Foreningen nedsatte Udvalg til Overvejelse om *Indretningen af Handels- og Industriarkiver*. Foredragsholderen havde besøgt Handelsarkivet i Köln og mente, at et dansk Handelsarkiv muligt kunde finde Plads i det gamle Frederiks Hospital. — Postexped. H. Hjorth-Nielsen kritiserede derpaa *Loven af 22/4 1904 om Navneforandringer* ud fra dens Virkninger. Han ønskede bl. a., at alle Navnebevillinger i Fremtiden skulde udfærdiges gennem et af genealogisk kyndige Mænd bestaaende Navnekontor. Foredraget endte med et Forslag til en Resolution, som vedtoges af Repræsentanterne i Forsamlingen, og i Henhold til hvilken Fællesforeningen senere har nedsat et Udvalg til at overveje Sagen. (Foredrag og Resolution er trykte i Personalhistorisk Tidsskrift 4. Bind). — Endelig gennemgik Adjunkt, Dr. Ussing, paa Grundlag af et stort Generalstabskort, *Sorø Amts Stednavne* (Foredraget er trykt i »Aarbøger fra Hist. Samfd. f. Sorø Amt« III). — Dagen afsluttedes med en munter Fælles-spisning paa Parnas, hvorhen man begav sig i Motorbaad over Søen; Sang og Tale vekslede, og Repræsentanterne fotograferedes uden for Restaurationen.

Den tredje Dag, Valdemarsdagen d. 15. Juni, blev dog maaske den mest vellykkede under Mødet. I stille Vejr og straalende Sol begav et Vogntog paa 22 Køretøjer med ca. 100 Mennesker sig Kl. 8½ af Sted paa en Rundtur til Omegnens navnkundigste Kirker. I *Pedersborg* skildrede Dir. Mackeprang Borgens Historie og fremviste den gamle Vold fra Vikingetiden i Præstegaardshaven. I *Bjernede* Kirke var han atter den kyndige Fører. Frokost indtoges i Bjernedegaardens Have, hvor Fællesforeningen har at takke Sagfører *Svendsen* og Bestyrer *Mindegaard* med deres Fruer for udvist Gæstfrihed. Endelig besøgte *Fjenneslevlille* Kirke, som Arkitekt Hansen forklarede for de besøgende. Ved Et-Tiden var Vognene atter tilbage i Sorø.

Om Eftermiddagen dannede et stort Friluftsmøde i *Egevang*, hvor der var c. 700 Mennesker til Stede, Afslutningen paa Fællesforeningens Stævne. Formanden, Prof. H. Olrik, talte om »*Valdemarsdagen, vor nationale Festdag*« og skildrede den ejendommelige Blomstring af de forskellige Sider af vor Kultur under Absalon og Valdemar Sejr, som lagde Grunden dertil. Adjunkt *Høltén-Bechtolsheim* udviklede stemningsfuldt, hvilken Rolle *Sorø* har spillet *som Dannelsessted gennem Tiderne*, hvortil Rektor *Raaschou-Nielsen* knyttede nogle oplysende Tal, der viste, at Indtægterne af *Sorø Akademi* i vore Dage kun for en ringe Del anvendes paa Skolen selv. Endelig talte Højskoleforstander *Rosendal* om *Kristian VIII. og Sorø*, d. v. s. den Samvirken mellem Kongen og

Grundtvig, som sigtede til Oprettelsen af den første Højskole i Kongeriget, »Skolen i Soer«.

Hermed endte Fællesforeningens andet Aarsmøde. Naar det forløb saa smukt og blev saa udbytterigt, skyldes dette i en væsentlig Grad Byens og Egnens Befolkning. For dens Offervilje og Interesse for Sagen skylder Dansk Historisk Fællesforening at bringe den sin varmeste Tak.

K. F.
